

SV. AUGUSTIN

IDEALNI OSNIVAČ REDOVA

Nekoć su se mnogo prepirali o pitanju, je li sveti Augustin pravi osnivač Augustinskih pustinjaka ili Augustinskih kanonika. »Danas«, veli Ljudevit Hertling u jednom poučnom članku,¹ »slegla se ta prepirka, i smiju joj se: biskup hiponski nije osnivač reda«. Pisac te riječi svoje kasnije (str. 353—359) tumači o osnivaču reda u modernom smislu. Ali ujedno priznaje, da i sv. Benedikto nije u strogom smislu osnivač reda, premda ga nitko ne će izbrisati iz broja velikih osnivača redova. Maticu redovničku, koju je sv. patrijarha zapadnih monaha osnovao na Monte Cassinu, brzo porušiše neprijatelji poslije smrti Benediktove, a monasi porušenog samostana nadoše kasnije zaklonište u Lateranu. Iako pojedini potonji benediktinski samostani ne mogu dokazati, da direktno potječu od učenika Benediktovih, to su ipak malo pomalo svi usvojili redovničko pravilo sv. Benedikta, pa već radi toga ne može im nitko osporiti pravo, da ovoga sveca štiju kao svoga Oca i kao idealnu glavu velike obitelji onih samostana, koji nose ime Benediktovo.

Vrijedi li to i o samostanima, koji nose ime Augustinovo ili dovode svoj potek u vezu s imenom velikog biskupa hiponskoga? Hertling to tvrdi, a možemo donekle pristati na njegovo mnijenje, premda valja istaknuti, da sv. Augustin nije nikad sastavio pravog redovničkoga pravila poput regula sv. Benedikta. Ipak i Augustin s pravom vrijedi kao Otac i idealan osnivač raznih samostanskih zajednica. Taj naslov opravdavaju teorijski i praktički razlozi.

I. Samostanska zajednica klera Augustinova i značenje njegovo u povijesti redova.

Sv. je Augustin naime brzo poslije svojega obraćenja u Tagasti uveo zajednički život s nekim svojim drugovima. Takav život bijaše on počeo već u Kasicijaku kraj Milana. A osobito kao biskup hiponski praktički je uveo neku vrstu samostanskog

¹ Kanoniker, Augustinusregel und Augustinusorden, Zeitschrift für kath. Theol. 1930, 335—359.

života (*monasterium clericorum*, *Sermo de div.* 49). Posidije zove tu zajednicu »*monasterium intra Ecclesiam*« (*Vita Aug.* c. 5.). Taj se samostan Augustinov malo pomalo razvio u rasadnik barem devet čestitih biskupa, pa su i ovi biskupski učenici Augustinovi po mogućnosti u svojim biskupskim prijestolnicama živjeli u samostanskoj zajednici sa svojim klerom. Nije to bila samo neka elastična vanjska zajednica života, nego je svetac apostolski uzor u Pracrkvi strogo nasljedovao i proveo kod svih svojih klerika tako usku zajednicu dobara, da je nesamo iz svoga samostana nego također iz svoga klera otpustio svakoga, koji bi što posebno imao ili napravio kakvu oporuku. Kako su stroga bila načela njegova u tom pitanju, sam opširno razlaže u dvije propovijedi.²

»Kogod bude pronađen s posebnim vlasništvom, ne dopuštam mu, da oporučno raspolaže s njime, nego ću ga izbrisati iz imenika (*tabula*) klerika. Neka se on protiv mene prizove na tisuću sabora, neka zaplovi protiv mene kamogod hoće, ili neka barem bude, gdje god može: Bog će mi pomoći, da on ne bude mogao biti klerik, gdje sam ja biskup.«

Znao je dakle Augustin, da je ovdje novu disciplinu kod svoga klera uveo; ali je njegovo posebno vlasništvo smatrao grdnim prekršajem pravoća zavjeta, na koji su se klerici dragovoljno obvezali bili, kad ih je primio u kler. I sam Augustin nije napravio nikakve oporuke, jer nije imao čime raspolagati, kako veli Posidije. Provelo se dakle u njegovu samostanu strogo **redovničko siromaštvo**.

Praktički je tu vladala i neka vrsta **redovničke poslušnosti**, jer su svi u svetom biskupu gledali i štovali svoga Oca. Dobro veli Lesaar:³ »Evandjelje je njegovoj maloj redovničkoj obitelji služilo poput redovničkog pravila; a njegov uzorni život nadomjestio je »braći« knjigu pravila. Ove nepisane statute ponijeli su sa sobom, kad je Bog koga od njih pozvao u kakvu crkvenu službu izvan Hípona. Prema njima su kušali i u novom radnom području uvesti samostanski život Augustinov, a svetac im je tu zborom i tvorom pomagao te se zanimao i za neznatne vijesti iz samostanskih zajednica. Otvoreno i iskreno znao je tom prigodom hvaliti ili kudití. Nije mu ostalo nepoznato, da su samostani nalik na njive, gdje uz pšenicu raste i kukolj, i da u tako uskim zajednicama najveća krepost, ljubav, može lako nastradati. Stoga je samostanski život poredio s lukom, gdje su razne lađe usidrene jedna tik do druge. »I luka«, kaže, »ima svoj ulaz; te kroza nj bura zna prodrijeti u luku. I onda se događa, da lađa udari na lađu te si uzajamno štetu nanesu, premda u luci nema nikakvih hridi. Da se to zapriječi, treba uzajamne ravnodušnosti, zaobljenih »značajeva, neuskolebljive ljubavi i opreznog vodstva.«⁴

Po sebi se razumije, da su svi klerici Augustinovi imali

² *Sermones de diversis* 49.—50., odnosno 355—356., M., P. L. 39.

³ *Der hl. Aug.*, 224.

⁴ *Enarr. in ps.*, 99, 10.

živjeti i u savršenoj čistoći. Uopće se sav afrički kler u vrijeme Augustinovo odlikovao tako neporočnim celibatom, da ga je naš crkveni naučitelj u svom spisu »O preljubnim vezama« mogao pohvalno istaknuti kao uzor onim katoličkim muževima, koji su daleko od svojih žena boravili, ili zbog drugih razloga bili prisiljeni da žive u uzdržljivosti.⁵

Time pak ne tvrdimo, da se nije mogla dogoditi koja žalosna sablazan u redovima tadašnjega klera afričkoga. U zbirci pisama Augustinovih sačuvalo nam se jedno, što ga je svetac g. 404. upravio kleru i svemu puku hiponske Crkve povodom sablažnjivog slučaja, koji se dogodio u samom samostanu njegovu. Svećenik Bonifacije iz ovog samostana bijaše optužio nekog brata iste samostanske zajednice poradi sramotnog zločinstva, što ga Augustin pobliže ne označuje. Optuženik je na to tužio svećenika Bonifacija poradi istog zločinstva, a sebe izjavio nevinim. Augustin nije mogao pronaći krivca, premda je više vjerovao neporočnom svećeniku Bonifaciju, što ga je i velika poniznost preporučivala, dok je optuženi brat neurednim načinom zahtijevao od Augustina, da ga zaredi za svećenika, ili da ga dade zarediti po drugom biskupu. Svetac se tada sjetio, kako su na čudotvornom grobu sv. Feliksa mučenika u Noli već mnogi krivci prisiljeni bili, da javno priznaju svoju krivicu. Stoga je jednoga i drugoga poslao u Nolu, da bi se Gospodin Bog na grobu svetog mučenika udostojao pokazati, ko je od ove dvojice krivac. Međutim je hiponski puk saznao za tu sablažnjivu uzajamnu optužbu, te su mnogi svetom biskupu Augustinu prigovarali, što u molitvi »Memento vivorum« kod sv. mise spominje još uvijek ime Bonifacije kao i imena drugih svojih svećenika po običaju tadašnje Crkve. Augustin, koji je prije štedio dobar glas onoga svećenika, u ovom pastirskom pismu dopušta, da se privremeno ispusti ime svećenika Bonifacija. Ističe, kako Bog na nekim mjestima dijeli posebne milosti, što ih drugdje badava tražimo. Uz to veoma trijezno i razborito prosuđuje žalosni slučaj i razlaže, kako bi nepravедno bilo iz jedne takove sablazni zaključiti, da sav samostan ne vrijedi ništa.

»Moja kuća«, veli Augustin, »nije bolja od društva samoga Gospodina našega Krista, u kojoj jedanaestorica dobrih podniješe jednog izdajnika, niti je bolja od neba, iz kojega padoše anđeli. U istinu pak i po duši priznajem Vašoj ljubavi pred Gospodinom našim Bogom, koji svjedoči za moju dušu: Kao što od početka, otkada sam u službi Božjoj, nisam lako našao boljih ljudi od onih, koji su se usavršili u samostanima, tako nisam ni gorih ljudi spoznao od onih, koji su u samostanima pali. Stoga mislim, da je baš

⁵ De adulterinis conjugiiis, lib. II., c. 20., n. 22.: »Unde istos qui virilem excellentiam non putant nisi peccandi licentiam, quando terremus ne adulterinis conjugiiis haerendo pereant in aeternum, solemus eis proponere etiam continentiam clericorum, qui plerumque ad eandem sarcinam subeundam capiuntur invitati, eamque susceptam usque ad debitum finem, Domino adjuvante, perducunt«.

zato pisano u tajnom Otkrivenju: »Tko je pravedan, neka bude još pravedniji; i tko je kaljav, neka bude još kaljaviji (22, 11).« Kolikogod se mi dakle žalostili zbog nekog izmeta, ipak se tješimo zbog mnogo brojnijeg biserja. Nemojte dakle zbog pjene, koja vrijeda Vaše oči, prezreti tjeska, koji napunjuje spremišta Gospodinova to čišćim uljem. Milosrđe Gospodina, Našega Boga, neka Vas od svih zasjeda neprijateljevih očuva u svom miru, predraga braćo.«

Tako svetac završuje ovu poučnu poslanicu.

Da raznim neredima u samostanu po mogućnosti stane na kraj, Augustin je u svojoj redovničkoj zajednici uz molitvu i učenje osobito promicao staleški rad. U posebnom spisu »O radu monaha«⁶ navješćuje on rat onim redovničkim osobama, koje bi htjele živjeti u besposličenju na trošak svoje redovničke braće i uz to još prikriti svoju mržnju na rad lažnim sjajem svetosti. Da postidi takove lijene monahe, spominje, kako sv. Pavao nije držao ispod svoga dostojanstva obavljati poljske poslove i baviti se zanatom, i kako je tesar bio onaj pravedni muž, s kojim je bila zaručena Djevica Marija, Majka Kristova. Sramota je za kršćanina raditi za svijet, ali ne raditi u svijetu. Osobita je zadaća redovničkih osoba da se bave onim poslovima, što ih bogoslužje iziskuje. Uopće »samostan ima postati uzorom svemu kršćanstvu po najvišem potenciranju ljudskog djelovanja u sjedinjenju rada i molitve«.⁷ Augustin je sam u sebi oživotvorio taj ideal svojim uzornim samostanskim životom i unaprijedio ga kod drugih svojim riječima i spisima.

Posve možemo usvojiti sud dobrog poznavaoca života i spisa Augustinovih, dra Henrika Huberta Lesaara, koji u smislu svečevu ističe samostansku zajednicu kao malen, idealan »grad Božji«. I taj je grad Božji imao na zemlji što savršenije prikazati nebeski »grad Božji«. Bit će malo svetaca, koji su tako uzvišeno sudili i govorili o samostanskom životu kao sveti Augustin. I prema ovom svojem idealnom pojmu o redovničkom životu zahtijevao je svetac od svih građana ovog samostanskog grada Božjega, da im život bude sasvim prožet uzornom ljubavlju Božjom i ljubavlju prema bližnjemu, osobito uzajamnom ljubavlju. U drugom dijelu ovoga članka upoznat ćemo štovane čitače s doslovnim prijevodom znamenitog pisma, što ga je sv. Augustin g. 423. pisao duhovnima hiponskog ženskog samostana povodom žalosne, razmirice, koja je nastala među tim redovnicama, kad im je sveti biskup promijenio duhovnika. Htjele su neke tom prigodom, da se i poglavarica promijeni, i digle su zato silnu graju. Svetac im nimalo nije popustio, nego je upotrijebio tu priliku, da im sastavi zlatne napatke, kako imaju biti jedno srce i jedna duša i živjeti u točnoj redovničkoj disciplini, koja uključuje uz zajednicu života pot-

⁶ De opere monachorum.

⁷ V. Bickel, Das asketische Ideal bei Ambrosius, Hieronymus und Augustinus (S. 29) po Lesaar-u, Der hl. Aug., 226.

puno siromaštvo pojedinih članova, savršenu čistoću i dragovoljnu poslušnost. To je slavno »redovničko pravilo Augustinovo«.

Kad su kasnije, osobito u 12. stoljeću, premonstratski kanonici i drugi klerici, koji su gojili zajednički život bez monaškog pravila sv. Benedikta, tražili drugo pravilo, što bi se autoritetom svojim donekle moglo isporučiti s regulom patrijarha zapadnih monaha, oko im je moralo zapeti na sv. Augustinu, koji bijaše već osam stoljeća prednjačio svakoj reformi klera.⁸ Već sinoda od g. 817. u Aachenu bijaše se u svojim disciplinarnim dekretima pozvala na spise Augustinove »De pastoribus« i »De vita et moribus clericorum«. Po sebi se razumljelo, da će se kod sastavljanja kanoničkih pravila osloniti na ove spise kao i na gore spomenuto 211. pismo Augustinovo, t. j. na redovničko pravilo, što ga je sv. Augustin prema starom pravilu sv. Bazilija sastavio za duvne. Već je tada u 9. stoljeću opstojala preradba toga pravila Augustinova,⁹ udešena za muškarce, koji su htjeli živjeti u samostanskoj zajednici, te se zbog takova pravila zvali »kanonicima«. Razlikovali su se od strogih monaha pravila Benediktova, jer dok su ovi bili većinom lajci te poput puka samo prisustvovali službi Božjoj, kanonici su bili klerici u užem smislu i zajedno sa svojim biskupom prikazali su sv. misnu žrtvu. U Reimskoj biskupiji počeli su oko g. 1067. usvajati pravilo Augustinovo kao statut za regularne kanonike. U diplomama Urbana II. pravilo se Augustinovo 4 puta spominje. Kanonici s ovim pravilom zovu se također »*Canonici secundum sanctorum Patrum instituta, b. Hieronymi et Augustini de conversatione communiter viventes etc.*

U 12. stoljeću silno su se stali širiti augustinski kanonikati. Honorije II. potvrdio je od g. 1124 do g. 1130. sedam takovih kanonikata samo u Saksonskoj. A već je g. 1145. Eugen III. propisao kanonicima sv. Augustina u Njemačkoj godišnje generalne kapitule po običaju cistercijskih. Hertling (str. 357) ističe u srednjem i novom vijeku preko 20 kongregacija kanonika, između kojih su se osobito odlikovale kongregacija lateranska, kongregacija svete Genoveve u Parizu, koja je u 18. stoljeću brojila 80 opatija i 31 priorat, kongregacija sv. Viktora također u Parizu s učenom svojom školom, ravenška kongregacija (*Portuensis*), kongregacija u Arronaise, kongregacija windsheimskih kanonika itd. Razni su uzroci promicali ovu koncentraciju: primjer benediktinskih kongregacija, susjedstvo samostana, odnos matice prema filijalama, jednakost discipline i konstitucija, koje su nadopunile pravilo, konačno i odredbe papinske.

Augustinovci su uopće brže proveli tu koncentraciju nego Benediktovci, koji su prvima mogli služiti kao uzor. Tako su filijacijom iz nekih kongregacija augustinskih kanonika nastali samostalni redovi, premonstratski red (g. 1121.), razni ogranci križara (*Crucigeri*), a sve druge kanonikate natkrililo je red sv. Dominika. Kraj svih drugih razlika u konstitucijama ostalo im je ipak pravilo Augustinovo kao temeljno pravilo i kao neka idealna veza.

Drugi su se redovi primanjem Augustinova pravila priključili ovoj idealnoj vezi, n. pr. veliki red Augustinovaca-Pustinjaka, što ga je g. 1244. papa Inocencije IV. složio iz raznih grana, nadalje Trinitarci, Serviti, Uršulinke i drugi.

⁸ V. o tom L. Hertling, loc. cit., 355—356.

⁹ Već oko g. 500. služio se njime sveti Hilarije Arelatski.

Tako barem u širem smislu možemo sv. Augustina smatrati idealnim Ocem i osnivačem ove velike familije redova.¹⁰

II. Redovničko pravilo sv. Augustina za duvne hiponskoga ženskog samostana.

Pošto smo donekle osvijetlili praktično značenje primjera samostanske zajednice Augustinove i idealnu vezu između njegove matice i potonjih kanonikata te redova, koji bar donekle štiju Augustina kao svog Oca držeći se njegova pravila, ogledat ćemo u potankostima sadržaj onoga redovničkog pravila Augustinova, koje nije ništa drugo nego pismo (211.), što ga je svetac g. 423., u 70. godini svoga života, upravio na duvne svojega biskupskog grada Hipona.

Kako smo već natuknuli, radi promjene duhovnika onog samostana neke se duvne bijahu pobunile i tražile, da se promijeni i starješica. Sveti biskup kara ih u pismu pa onda nadovezuje zlatne upute o disciplini samostanskoj. Te su upute izašle na glas pod imenom »redovničkog pravila Augustinova« i služile su u srednjem vijeku pa sve do naših dana, dakako u raznim modifikacijama, mnogim redovničkim zajednicama kao temeljno pravilo. Ali i u konstitucijama drugih modernih redova i duhovnih kongregacija nalazimo tu i tamo dragocjenih uputa, koje nas sjećaju na ovo pravilo Augustinovo.

Biskup iza zgodnog uvoda nastoji u 1. dijelu svoga pisma (cap. 2.—4.) utišati buru i bunu, te iza toga u glavnom drugom pozitivnom dijelu (cap. 5.—15.) divnim psihologijskim i etičkim taktom daje najljepše propise o uzajamnoj ljubavi i zajedničkom životu (5.—6.), o molitvi, postu i jelu za zdrave i bolesne (7.—9.), o odijelu i čednosti (10.), uzajamnom nadziranju, sestarskom karanju i prijavljivanju (11.); o čuvanju i primanju haljina, o brizi za opće dobro i izbjegavanju svega posebnoga (12.), o čistoti tjelesnoj i njegovanju bolesnica te o redu u kuhinji, rušnici i knjižnici (13.), o utišavanju razmirica (14); u 15. poglavlju ističe, kako se ima vladati starješica, te konačno (16.) završuje očinskim epilogom.

Pismo u točnom prijevodu glasi ovako:

1. Kao što je strogošć pripravna da kazni pronadene grijeha, tako ljubav želi da ništa ne nađe, što bi trebalo kazniti. To je razlog, zašto nisam k Vama došao, kad ste tražile moju nazočnost, ne na radost svoga mira, nego na svoju veću neslogu. Kako bih naime mogao zabašuriti i bez kazne pustiti, kad biste se i u mojoj nazočnosti toliko pobunile, koliko je vika Vaših glasova odjeknula u ušima mojim,¹¹ premda sam bio otsutan, te Vas oči moje nisu vidjele! Valjda bi se buna Vaša još pooštrila u mojoj nazočnosti, kad bih Vam morao uskratiti ono, što ste na pogubnu

¹⁰ V. Hertling, loc. cit., 357—359.

¹¹ Valjda je svetac čuo tu viku u crkvi, kojoj je samostan prizidan bio.

sablazan i na štetu zdrave discipline protiv svoga pravoga dobra tražile. I tako bih Vas ja našao, kako meni nije drago; pa i Vi biste mene našle, kako Vama nije drago.

2. Apostol piše Korinćanima (II, 1, 23): »Ja za svjedoka prizivam Boga na svoju dušu, da štedeći Vas nisam više došao u Korint, ne kao da mi vladamo vjerom Vašom, nego smo pomažaći Vaše radosti«. To i ja Vama govorim, jer štedeći Vas nisam došao k Vama. Poštedio sam i sebe, da se ne bi žalost moja podvostručila, i odabrao sam taj put, da Vam se lično ne javim, nego da izlijem Bogu svoje srce za Vas, te da o stvari Vaše velike pogibelji raspravim ne riječima kod Vas, nego suzama kod Boga, e da on ne obrati u žalost moju radost, kojom se obično veselim Vama. Usred tolikih sablazni, kojima obiluje ovaj svijet, tješim se nekada, kad pomislim na Vašu brojnu zajednicu i čistu ljubav i sveto vladanje Vaše, te na izdašnu milost Božju, koja Vam je dana, da nesamo prezrete zemaljski brak, nego također izaberete jednodušni zajednički život u samostanu, da Vam bude jedna duša i jedno srce u Bogu.

3. Razmatrajući ova dobra u Vama, ove darove Božje, srce moje običaje barem donekle otpočiniti usred mnogih bura, koje ga muče zbog drugih zala. »Dobro ste trčale! Tko Vas je zamamio? Ovo nagovaranje nije od onoga, koji Vas je pozvao« (Gal. 5, 7). Malo kvasa . . . (1 Kor. 5, 6). Ne ću da govorim što slijedi; jer ovo više želim i molim i bodrim, da se sam »kvas« obrati na bolje, da se »čitava masa«, kako se to malone dogodilo, ne promijeni na gore. Ako ste se dakle počele opamećivati, molite se, da ne uđete u napast ni ponovno u svađe, prepirke, ogorčenost, razmirice, ogovaranja, bune i u mrmljanje. Tako naime nismo zasadili i zalijevali vrt Gospodnji u Vama, da požnjemo ono trnje od Vas. Ako se pak Vaša slabost i sada još buni, molite se, da bi napast od Vas odstupila. One pak, koje Vas uznemiruju, koje-god bile, nosit će težinu suda, ako se ne poprave.

4. Pomislite, koliko je to zlo, što imamo požaliti nutarnji razdor u jednom samostanu, dok se možemo veseliti ponovnom sjedinjenju Donatista s nama. Ustrajte u dobrom pregnuću, pa ne ćete željeti, da promijenite starješicu, koja je u tom samostanu ustrajala već toliko godina, i pod koje ste upravom i brojem i godinama napredovale. Ona Vas je kao majka začela duhom, a ne tijelom. Sve naime, koje ste onamo došle, našle ste ondje nju, gdje je ili svetoj (t. j. pokojnoj) starješici, sestri mojoj, pomagala uživajući njezino povjerenje, ili Vas je pako sama kao starješica primila.¹² Pod njezinom upravom ste upućene, pod njom obučene, pod njom se umnožile, pa se ipak tako bunite, da bi Vam se ona

¹² Bijaše to nasljednica prve poglavarice ovog samostana, rođene sestre Augustinove, udovice, kojoj tradicija označuje ime »Perpetua«. Posidije veli o njoj (c. 26): »Germana soror, quae vidua Deo serviens multo tempore usque in diem obitus sui praeposita ancillarum Dei vixit«.

zamijenila, gdje biste morale žaliti, ako bismo Vam je htjeli zamijeniti. Nju naime dobro poznajete, k njoj ste došle i pod njezinom upravom napredovale tolike godine. Samo ste novoga starješinu (duhovnika) primile.

Ako pak poradi njega tražite promjenu te se iz odvratnosti prema njemu tako bunite protiv svoje majke, zašto niste radije tražile, da Vam se on zamijeni? Ako se pak toga začate — jer znam, koliko ga u Kristu štujete i ljubite — zašto ista čuvstva još većma ne gojite prema njoj? Jer ste tako pomrsile osnove svog starješine, što se tiče Vaše uprave, da on sam voli ostaviti Vas nego trpjeti ono govorkanje te sramotu, što bi ljudi kazivali, da ne biste Vi tražile drugu starješicu, kad ne biste njega dobile za starješinu.

Bog Vam dakle udijelio mir i upokojio Vaša srca! Neka u Vama ne prevlada djelo vražje, nego mir Kristov neka pobijedi u Vašim srcima. Ali nemojte ni u propast srnuti zbog žalosti, što se ne vrši, što Vi želite, ili zbog stida, jer ste htjele ono, što niste smjele. Nego većma kajuci se iznova se opašite snagom; čuvajte se (očajničkog) kajanja Jude izdajice, a većma se ugledajte u suze Petra pastira.

* *
*

5. Ovo Vam propisujemo, da držite, gdje ste članovi samostanske zajednice. Prije svega prema svrsi Vaše zajednice treba da složno živite u kući, da Vam bude jedno srce i jedna duša u Bogu. A nemojte kazati, da imate koje vlasništvo svoje, već neka Vam bude sve zajedničko; a starješica Vaša neka svakoj od Vas porazdjeli živež i odijelo, ne jednako svima, jer niste sve jednako zdrave, nego svakoj prema potrebi. Tako naime čitate u Djelima Apostolskim: »Jer im je sve bilo zajedničko, a dijelilo se svakomu, koliko je tko trebao« (4, 32—33). Koje su nešto imale u svijetu, kada su stupile u samostan, neka rado pristanu na to, da to bude zajedničko. I koje nisu ništa imale, neka ne traže u samostanu, što nisu mogle imati vani. Nek se ipak njihovoj slabosti podijeli, što im je potrebno, pa makar i u svom siromaštvu one prije ne mogle naći ni potrebno, dok su vani bile. A sada neka ne misle, da su zato sretnе, što su našle živež i odijelo, kakva vani nisu mogle naći.

6. A nek se ne uznesu, što su drugarice onih, kojima vani nisu smjele pristupiti. Već nek uzdignu svoja srca u vis, a zemaljskih dobara nek ne traže, e da samostani ne bi počeli koristiti bogatima, a ne siromašnima, ako se naime bogate ondje ponizuju, a siromašne se nadimlju. No opet i onima, koje su se brojile za nešto u svijetu, neka ne budu mrske njihove sestre, koje su iz siromašnog staleža došle u to sveto društvo. Nego većma nek nastoje da se ponose ne dostojanstvom bogatih roditelja nego društvom siromašnih sestara. Ne smiju se uznositi, ako su zajedničkom životu štoгод pridonijele. Ne valja da se većma uzo-

hole svojim bogatstvom, jer ga poklanjaju samostanu, nego kad bi ga u svijetu uživale. Svaka naime druga nepravda vrši se u **zlim** djelima, da dođe do grijeha, ali oholost zasjeda i **dobrim** djelima, da propadnu. A što koristi, ako se bijedna duša još više uzoholi prezirom, nego se prije uzoholila imanjem? Sve dakle živite jednodušno i složno i uzajamno jedne u drugima štujte Boga, jer ste postale njegovi hramovi.

7. Molitvama se posvetite u određene časove i određena vremena. U oratoriju neka nijedna ništa ne radi osim ono, čemu oratorij ima služiti, i odakle mu se nadjenulo ime. Tako one, koje bi ondje htjele što drugo raditi, ne će smetati drugima, koje uz dokolicu htjednu moliti, pa i izvan određenih časova. Dok molite Boga u psalmima i himnima, neka Vam srce bude prožeto onim, što usta govore, a pjevajte samo ono, što je označeno,¹³ da se pjeva, a što nije označeno, nek se ne pjeva.

8. Tijelo svoje krotite postom i uzdržavanjem od jela i pila, koliko zdravlje dopušta. No ako koja ne može postiti, nek ipak izvan vremena ručka ne uzme kakva jela, osim ako boluje. Kad idete k stolu, sve dok ne ustanete, slušajte bez štopota i svađe, što Vam se po običaju čita. I nek ne prime samo usta jelo, nego i uši nek prime riječ Božju.

9. Ako su neke slabe od predašnje navike, ~~to~~ im se što drugo dopušta, što se tiče jela i pila, ne smije to mrsko biti niti se nepravedno činiti onima, koje su po drugoj navadi otvrdnule. A nek ih ne smatraju sretnijima, jer druge primaju, što same ne primaju, nego većma nek same sebi čestitaju, što mogu, čega one ne mogu. Ako se pak onima, koje su prije svog ulaza u samostan udobnije živjele, s obzirom na hranu, odijelo, posteljinu i rublje nešto dadne, što se ne daje jačima pa zato i sretnijima, valja da ove pomisle, koliko su se one spustile, premda nisu mogle dospjeti do smjernosti drugih, koje su tjelesno jače. I nek se ne uznemire, kad vide, da one druge više primaju, ne kao da bi se više častile, nego jer se treba više obzirati na njihovu slabost. Drukčije bi se uvukla ona Bogu mrska opačina, da bi se siromašne u samostanu razmazile, dok se bogate trape, što više mogu.

Medutim, kao što treba da bolesnice manje (hrane) primaju, da im ne bi još više pozlilo, tako valja nakon bolesti onako s njima postupati, da se brže oporave; pa makar ih možda u svijetu najveće siromaštvo tištilo bilo, ipak ih je tek minula bolest u isto stanje slabosti spravila kao i prijašnja navika bogate. No kad se opet okrijepe, nek se vrate svojoj sretnijoj navadi, koja službenicama Božjim to više dolikuje, što manje oskudijevaju. Kad ozdrave, neka zdrave od svoje volje ne pridrže, što im bolest bijaše nametnula. One neka se drže za bogatije, koje budu jače u podnošenju priprostog načina života. Jer je bolje manje trebati, nego više imati.

¹³ Vidi se dakle, da su već tada imali posebne rubrike kod moljenja i pjevanja časoslova.

10. Odijelo Vaše neka ne udara u oči, a nemojte nastojati omiljeti po svojim haljinama nego po svojem vladanju. Pokrivalo glave neka Vam ne bude tako tanko i prozirno, da bi se vidjela mrežica za kosu ispod njega. Kosa nek Vam nigdje ne proviruje niti zbog nemarnosti niti zbog tašte gizde. Kad Vam treba kamo otići, zajedno idite; i kad dodete do cilja, zajedno stanite. U Vašem hođu, stajanju, odijelu i u svim Vašim kretnjama neka ne bude ništa, što bi razdražilo čiju požudu, nego ono neka bude, što dolikuje Vašoj svetosti. Makar Vam i oči pale na koga, nek ipak nikoga ne fiksiraju. Jer kad izadete, nije Vam zabranjeno vidjeti muškarce nego poželjeti ih ili htjeti, da Vas oni pože. Ženska osoba griješi uzajamnom požudom, ne samo dodirom nego i sklonošću i pogledom. A nemojte kazivati, da Vam je srce stidljivo, ako su Vam oči bestidne, jer je bestidno oko znak bestidnog srca. I dok se bestidna srca, makar i jezik šutio, uzajamnim pogledom očituju te se po tjelesnoj požudi naslađuju uzajamnom strašću, bježi sama čistoća iz vladanja, makar i tjelesa ostala netaknuta od nečiste povrede. Pa i ona, koja okom fiksira muškarca te rado gleda, da i on prema njoj isto učini, neka ne misli, da je drugi ne vide. Vide je jamačno i oni, za koje ona misli, da je ne vide. No recimo, da ostaje neopažena, i da je nijedan čovjek ne vidi, šta će učiniti s obzirom na onog višnjeg Nadzornika, komu ništa ne može ostati sakriveno? Zar treba misliti, da on zato ne vidi, jer gleda to većom strpljivošću, što mudrije prodire do temelja? Njemu dakle nek se (posvećena) žena žaca zamjeriti, da ne bi htjela pogubno omiljeti muškarcu. Neka pomisli, da on sve gleda, eda ne bi htjela muža grješno gledati. Jer Sv. Pismo preporučuje u tom također strah Božji, gdje veli: »Mrzost je Gospodu onaj, koji okom fiksira« (Tako knjiga Poslovica po prijevodu sedamdesetorice, 27, 20.). Kada ste dakle u crkvi, i gdje god budete zajedno s muškarcima, uzajamno čuvajte svoju stidljivu čednost; jer Bog, koji prebiva u Vama, čuvat će i Vas po Vama na taj način.

11. I ako budete kod jedne od svojih drugarica opazile ovu pohotljivost očiju, o kojoj govorim, odmah udijelite opomenu, da započeto zlo ne raste, nego da se u klici uguši. Ali ako vidite, da ona poslije opomene ili u kojigod drugi dan isto čini, nek je svaka, koja je imala prigodu to vidjeti, prijavi kao ranjenicu, koja se ima izliječiti, no prije nek to upozna i druga ili treća, da se izjavom dviju ili triju uzmogne dokazati njezina krivnja, te se ona primjerenom strogošću uzmogne obuzdati. A nemojte se držati za zlobne i zlorade, ako to prijavite. Baš protivno, niste bez krivnje, ako dopustite, da poradi Vaše šutnje propanu sestre Vaše, koje prijavom možete popraviti. Kad bi naime Tvoja sestra imala tjelesnu ranu, koju bi htjela sakriti u strahu od rezanja, zar ne bi Ti to okrutno prešutjela i milosrdno prijavila? Koliko većma moraš je prijaviti, da ne nastane pogubnija gnjiloća u njezinu srcu?

Ali prije nego će se na to upozoriti druge, koje će u slučaju njezina nijekanja dokazati njezinu krivnju, ima se o tom izvijestiti starješica, ako kraj opomene ne bi marila za popravak, da nakon privatnog pokaranja ne bi mogla ostati drugima sakrivena. Ako pak zaniječe, tada nek se suoči s drugima, da je pred svima nesamo jedna svjedokinja pokara, nego dvije ili tri dokažu njezinu krivnju. Obličena pak ima po sudu starješice ili svećenika podnijeti kaznu, da se popravi. Ako se tomu otme, a ne će da sama ode, neka se isključi iz Vašeg društva. Pa i to nije djelo okrutnosti nego je djelo milosrdnosti, da ne bi okužila i upropastila premnog drugih.

A što sam rekao, da ne valja okom fiksirati, to nek se točno drži i o drugim grijesima, što se tiče otkrivanja, zaprečivanja, prijavljivanja, dokazivanja i kažnjavanja; a pri svemu tomu, neka se ljube osobe, i nek se mrzi na opacine. Koja se god pak toliko izopači, da tajno od koga prima pisma ili koje mu drago darove, neka joj se oprosti, i neka se druge mole za nju, ako to od sebe prizna. No ako je zateku i dokažu njezinu krivnju, po sudu starješice ili svećenika ili pače i biskupa neka se strožom kaznom popravi.

12. Haljine Vaše nek čuvaju na jednom mjestu jedna ili dvije čuvarice, ili koliko ih treba, da ih ispraše, te ih moljac ne pokvari. I kao što primete jelo iz jedne kuhinje, tako treba da se i zaodjenete iz jedne rušnice. I ako je moguće, nek ne bude briga Vaša, što će Vam se predati, da obučete prema godišnjoj dobi, da li svaka od Vas prima, što je prije odložila, ili drugo, što je druga prije imala, ako se samo nijednoj ne uskrati, što joj je potrebno. No ako zbog toga nastanu među Vama prepirke i mrmljanja, te se po koja potuži, što je nešto lošije primila nego je prije imala, pa joj se čini nedolično, da se ona tako odijeva: odavle prosudite, koliko još oskudijevate s obzirom na nutarnju svetu haljinu srca, kad se prepirete o tjelesnoj odjeći. Ako se ipak popusti Vašoj slabosti, da opet primete, što bijaste odložile, nek se barem odložene haljine na jednome mjestu kod zajedničke čuvarice pohrane, tako te nijedna ne će za sebe napose što napraviti niti odijela niti posteljine niti pojasa niti rublja niti pokrivala; nego svi Vaši poslovi neka se obavljaju za zajednicu, i to s većom revnošću i marljivošću, nego kad biste nešto posebno za se radile. Ljubav naime, o kojoj je pisano, da ne traži svoje, ima se tako razumjeti, te će ona voljeti zajedničko nego posebno svoje, a ne obratno. Stoga, što se više brinete za opće dobro nego za svoje posebno, to ćete više opažati, da ste napredovale. Tako će usred svih potreba ovoga prolaznog života prednost imati ljubav, koja ostaje. Iz toga slijedi i ovaj napatuk: I ono, što je koja (svjetovna) osoba namijenila svojim kćerima ili rođakinjama u samostanu, bilo to odijelo ili drugo što posebno, neka se ne primi tajno, već nek bude u rukama starješice, da prijeđe u vlasništvo zajednice, i da se primijeni onoj, koja to treba. I ako koja pritaži primljenu stvar, nek se osudi kao kriva krađi.

13. Rublje Vaše neka peru neke od Vas ili valjari prema sudu poglavarice, da ne bi prevelika želja za čistoćom haljina navukla na dušu nutarnju mrlju. I tjelesno čišćenje i kupanje nek ne bude u svako vrijeme dopušteno, nego u običajnim razmacima t. j. jedamput u mjesecu. Ako li bolest koju prisili da se okupa, nek se to dalje ne odgodi. Bez prigovora nek se ovrši po savjetu liječnikovu, tako te bolesnica po zapovijedi starješice ima učiniti, što zahtijeva zdravlje, makar i sama ne htjela. Ako li hoće, pa joj možda to nije dobro, nek se ne popusti njezinoj želji; jer nekada se drži za korisno, što je ugodno, pa makar i škodljivo bilo. Ako nadalje službenicu Božju boli tajni bol u tijelu, treba joj bez oklijevanja vjerovati, ako kaže, što je boli; ali ako nije sigurno, da li lijek, što ga ona želi, pomaže protiv toga bola, nek se zapita liječnik.

Ako treba poći u kupelji ili kamo drugamo, nek ih ne bude manje nego tri. A koja mora kamo otići, nek sama ne izabere po svojoj volji drugarice; već poglavarica nek ih odredi. Briga za okrepu bolesnica, ozdravljenica i drugih patnica, koje boluju makar i bez groznice, nek se povjeri jednoj (sestri); i ova ima zatražiti iz kuhinje, što misli, da koja treba. A nadstojnica kuhinje, rušnice i knjižnice neka svojim sestrama bez mrmljanja budu na uslugu. Knjižice nek se potraže u određenom uru svaki dan. Tko izvan toga vremena traži, nek ništa ne prima. Kada pak kojoj trebaju haljine ili cipele, nek joj nadstojnice ne oklijevaju dati, što se zatraži.

14. Razmirice nek ne budu među Vama, ili nek se što prije svrše, da se srdžba ne izrodi u mržnju, i da od truna ne bude brvna, i duša ne postane ubojicom. Jer se ne tiče samo muževa, što je pisano: »Tko mrzi na brata svoga, ubojica je«; nego po muškom spolu, što ga je Bog najprije stvorio, primio je i ženski spol zapovijed. Kojagod drugu uvrijedi pogrđnom riječju ili kletvom ili također optužbom poradi koje krivice, nek nastoji da zadovoljstvom što prije popravi, što je skrivila; a uvrijedena nek joj oprostí bez oklijevanja. Ako su se uzajamno uvrijedile, imaju sebi uzajamno oprostiti dugove poradi Vaših molitava, koje dakako morate to pobožnije vršiti, što su Vam češće. Bolja je pak ona, koja makar i često razdražena bila na srdžbu, ipak se žuri, da moli za oprostjenje onu, koja se sporije rasrđuje, ali se teže može skloniti, da moli za oprostjenje.

Koja ne će da oprostí svojoj susestri, nek se ne nada uspjehu molitve. Koja pak nikad ne će da moli za oprostjenje, ili ne moli zato iz svega srca, ona je bez koristi u samostanu, makar je i ne izbacili odanle. Ustegnite se dakle od oštrijih riječi. No ako su Vam one izmakle iz Vaših usta, nek Vam ne bude mrsko posegnuti za lijekovima iz onih istih usta, koja su zadala ranu. Ali ako Vas dužnost s obzirom na stežu podloznica prisili izustiti oštrijih riječi, makar i prevršile mjeru u tom, ne traži se od Vas, da ih zamolite za oprostjenje; jer bi mogao nastradati Vaš ugled

starješinski po prekomjernom vježbanju u poniznosti kod onih, koje Vam imaju biti podložene. Kraj svega toga treba da zamolite za oprostjenje Gospodara sviju, koji zna također, s kolikom dobrohotnošću ljubite i one, koje možda preko mjere pokarate. Treba pak da među Vama vlada ne tjelesna nego duhovna ljubav. Što naime po ružnim šalama i igrama među sobom čine bestidne žene, toga se posve moraju kloniti nesamo svetom životu posvećene udove i neokaljane službenice Kristove, nego i udate ženske i one djevice, koje se kane udati.

15. Starješici valja se pokoravati kao majci i iskazivati joj čast, da se u njoj ne uvrijedi Bog; još mnogo više valja se toga držati prema svećeniku, kojemu je povjerena briga za sve Vas. Da se dakle sve ovo drži, a prekršaji da se lako ne zabašure, nego kazne i poprave, zato se u prvom redu ima brinuti starješica. Što pak nadilazi vlast ili sile njezine, o tom nek ona izvijesti Vašega dušobrižnika. Sama pak nek se smatra sretnom služeći po ljubavi, a ne gospodujući po vlasti. Pred ljudima nek je u časti nad Vama, pred Bogom pak nek leži u strahu pod nogama Vašim. Prema svima nek sama sebe iskaže primjerom dobrih djela. Nek pokara nemirne, nek utješi malodušne, nek se zauzme za slabe, nek se strpi sa svima; nek se rado drži zaptā te ga drugima nametne samo u strahu. I premda je obadvoje potrebno, ipak nek više želi, da je ljubite, nego da je se bojite, vazda misleći, da će Bogu račun davati za Vas. To većom poslušnošću smilujte se dakle nesamo sebi nego i njojzi; jer što je uzvišenije mjesto, na kojem ona stoji, to je veća i pogibelj, u kojoj se ona nalazi.

*
*

16. Dao Vam Gospodin, da sve ovo držite u ljubavi kao ljubiteljice duhovne ljepote šireći miloduh Kristov dobrim vladanjem ne kao služavke pod (starozavjetnim) zakonom nego kao slobodne po milosti. Da se pak uzmožete ogledati u ovom malom spisu kanoti u ogledalu, te da ne biste što u zaboravljivosti zanemarile, neka Vam se ovo pravilo čita svaki tjedan po jedamput. I ako nađete da vršite, što je napisano, zahvalite Gospodinu, darovatelju svih dobara. Ako li kojađod između Vas vidi, da joj manjka nešto, nek se pokaje, što se tiče prošlosti, i nek bude oprezna u buduće moleći, da joj se dug oprostī, i da se ne uvede u napast.

I. P. Bock D. I.

